

slechts op den acceptant, neen het spreekt in algemeene bewoordingen van „degene, die uit den wisselbrief wordt aangesproken”. Ook de trekker, de nemer en ieder ander, die na dezen den wissel heeft geëndosseerd, valt er onder. In het onderhavige geval was de trekker — hij had den wissel immers aan eigen order getrokken — tevens endossant. Toegepast op dit geval zegt het artikel derhalve: „De trekker, die uit den wissel wordt aangesproken, kan een verweer, gegrond op zijne verhouding tot een der vorige houders, niet tegenwerpen aan den houder, tenzij enz.” Wij wijzen daarop, omdat ten processe door eischeres was betoogd, dat het artikel voor den *trekker* niet is geschreven.

Waar nu in casu vast stond, dat de Bank van de geheele relatie tussehen de N.V. Santos, haar endossant, en de Vrachtvaart Maatschappij, den trekker, kennis droeg, m.a.w. te kwader trouw was, besliste de Hooge Raad terecht, dat het door den trekker aangevoerde verweer ook tegen den houder rechtsgeldig was opgeworpen en verwierp hij op dien grond het door den houder tegen de beslissing van het Hof ingestelde cassatieberoep.

* *
*

Genoemd arrest werd gegeven aan de hand der oude wet. Hoe zou de beslissing geluid hebben, indien zij volgens de nieuwe wet had moeten worden genomen? Het is van belang, deze vraag onder de oogen te zien, omdat de regeling der nieuwe wet van die der oude verschilt. Art. 116 K., dat in de plaats is gekomen van het vroegere artikel 148a K., luidt namelijk:

„Zij, die uit hoofde van den wisselbrief worden aangesproken, kunnen de verweermiddelen, gegrond op hun „persoonlijke verhouding tot den trekker of tot vroegere „houders, niet aan den houder tegenwerpen, tenzij deze bij „de verkrijging van den wisselbrief desbewust ten nadeele „van den schuldenaar heeft gehandeld.”

Men ziet het, hier wordt een strenger criterium aangelegd, waarnaar de al of niet toelaatbaarheid der verweermiddelen moet worden afgemeten, dan onder de oude wet. Voor de toelaatbaarheid van een verweer tegen een lateren houder is het thans niet meer voldoende, dat de schuldenaar de kwade trouw — het weten of hebben kunnen weten — van den houder aantoonde. Neen, de schuldenaar zal daartoe hebben te bewijzen, dat de houder bij de verkrijging van den wissel van het bestaan van het verweer kennis droeg en tevens de bedoeling had den schuldenaar, door hem tengevolge van de overname van den wissel van zijn verweermiddelen te berooven, te benadeelen.

Een dergelijk bewijs zal in het algemeen zeer moeilijk te leveren zijn en dientengevolge zal de nieuwe regeling practisch wel daarop neerkomen, dat in den regel een wisselschuldenaar verweermiddelen, gegrond op zijn verhouding tot een vroegeren houder, aan een lateren houder niet met succes zal kunnen tegenwerpen.

Of hier de verandering ook verbetering gebracht heeft, waag ik dan ook te betwijfelen. Veeleer ben ik, met anderen, van oordeel, dat de vroegere regeling de voorkeur verdient. Met hen zie ik geen reden, om een schuldseker uit den wissel, anders dan wanneer hij te goeder trouw is, te beschermen tegen verweermiddelen van den schuldenaar.

CH. ZEVENBERGEN

BELASTINGVRAAGSTUKKEN

Red.: W. WESTRA

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den secretaris der Redactie)

DE ZORG VOOR DEN OUDEN DAG EN DE FISCUS

Het laatste lid van artikel 10 der wet op de inkomstenbelasting luidt: „Traktementen en andere belooningen, alsmede verlof- en nonactiviteitstraktementen, wachtgeld en pensioenen worden verminderd met verplichte bijdragen voor pensioenen en fondsen”. De Memorie van Toelichting zegt hierover:

„Wanneer de één, die voor zijn pensioen niet behoeft te storten — de Minister doelt hier op ambtenaren die vroeger premievrij pensioen konden genieten — alleen naar het bedrag zijner belooning aan de belasting is onderworpen, en den ander, die voor zijn pensioen moet storten, het bedrag zijner storting als belastbaar inkomen wordt toegerekend, dan is dat een ongelijkheid die slechts kan worden voorkomen door een bepaling als de onderhavige”.

Volgens artikel 19 mag de premie voor levensverzekering, lijfrente of pensioen van het inkomen worden afgetrokken; deze aftrek is echter beperkt tot 5 % van het inkomen met een maximum van f 100.—

Uitgaande van de stelling dat ieder voor den ouden dag moet zorgen, blijkt reeds uit deze wetsbepalingen dat de fiscus tegenover een werknemer en een niet-werknemer tot een verschillend standpunt kan komen. Ik wil nu eerst het wettelijk standpunt tegenover den werknemer uiteenzetten.

Voor den ouden dag van den werknemer kan worden gezorgd door:

- 1e een kapitaalsverzekering,
- 2e een pensioenverzekering,
- 3e storting in een spaarfonds e.d.

Tot 13 Maart 1935, waarop de arresten B 5806 en 5807 zijn gewezen, was de jurisprudentie als volgt. In B 5403 (een arrest van 29 Maart 1933) wordt het geval behandeld van een werkgever, die zich bij arbeidsovereenkomst verplicht heeft tot betaling van de premie van een kapitaalsverzekering ten behoeve van zijn werknemer. De inspecteur heeft de contante waarde van de door den werkgever gestorte premie bij den werknemer belast en geen aftrek volgens het laatste lid van art. 10 toegestaan. De Hooge Raad ging met dit standpunt accoord omdat de premie geen bijdrage is voor pensioen of in een fonds.

In B 5058 (van 14 October 1931) is het geval behandeld, waarbij in de gesloten arbeidsovereenkomst is bepaald: „zoowel voor eigen als voor weduwe- en weezenpensioen wordt in overleg met den werknemer een verzekering gesloten, die zoo dicht mogelijk de pensioenaanspraken der burgerlijke rijksambtenaren benadert”. In verband met deze bepaling betaalt de werkgever jaarlijks f 735. De inspecteur heeft dit bedrag bij den werknemer beschouwd als een voordeel dat uit de dienstbetrekking voortvloeit. Hij heeft geen aftrek ad f 100.— volgens art. 19 toegestaan omdat de premie niet door den werknemer doch door den werkgever verschuldigd was.

De Hooge Raad gaat met het belasten van het bedrag ad f 735.— accoord. Hij overweegt dat een werknemer een bijdrage voor pensioen slechts van zijn loon mag aftrekken, indien die bijdrage verplicht is, waarmee is bedoeld dat de *werknemer* er toe verplicht is, hetzij om bij den werkgever in dienst te komen, hetzij om de dienstbetrekking te behouden. En in dit geval is de werkgever verplicht de premie te betalen.

T.a.v. den aftrek volgens artikel 19 stelt de Hooge Raad zich

op het standpunt dat de wet daar spreekt van de *door den belastingplichtige verschuldigde* premie, waaronder moet worden verstaan de premie, tot betaling waarvan de belastingplichtige tegenover den verzekeraar gehouden is, terwijl onverschillig is of de premie door een derde, hetzij geheel vrijwillig hetzij daar toe gehouden door een verbintenis jegens den belastingplichtige, wordt voldaan.

Prinsen merkt in het Weekblad der directe belastingen, in voerrechten en accijnzen no. 3129 op, dat deze beslissing niet bevredigend is. Indien belanghebbenden slechts waren overeengekomen dat de werknemer de verzekering zou sluiten, terwijl de werkgever de premie zou vergoeden, zou aftrek geoorloofd zijn. In wezen zou hierdoor in de verhouding tusschen partijen geen wijziging komen.

T.a.v. de fondsen kan het volgende worden medegedeeld. In B 4145, een arrest van 2 November 1927, wordt het geval behandeld van een werkgever (een N.V.) die ingevolge haar statuten verplicht is een zeker deel van haar winst te storten in een fonds ten behoeve van haar personeel. De betrokken werknemer is in 1924 op zijn rekening in de boeken van het fonds gecrediteerd voor f 107. De inspecteur beschouwt de ontstane vordering op het fonds als opbrengst van de dienstbetrekking. Omdat de vordering niet dadelijk opeischbaar is, is haar contante waarde belast. Ook de Raad van Beroep verwerpt aftrek volgens art. 10 omdat niet de werknemer doch de werkgever tot storting in het fonds verplicht is en dat dus het voordeel, dat voor den werknemer uit de bijschrijving voortvloeit, niet belast is met een verplichte bijdrage. De Hooge Raad verwerpt het beroep van den werknemer omdat de aftrek volgens art. 10 slechts betrekking heeft op uitgaven die de belastingplichtige, als daartoe gehouden uit zijn inkomen moest bestrijden en ook inderdaad bestreden heeft (het principe van de draagkracht). De Raad van Beroep heeft feitelijk vastgesteld dat deze omstandigheid hier niet aanwezig is doch dat de werknemer een voordeel heeft genoten als gevolg van een storting in het fonds, die niet door hem verriicht en waartoe hij niet verplicht was. Wel overweegt de Hooge Raad dat zich wel zeer goed een verhouding laat denken waarbij de storting der bijdrage daadwerkelijk door den werkgever wordt verriicht doch voor en ten behoeve van den werknemer en ter nakoming van een aan hem opgelegde en door hem aanvaarde verplichting. In dat geval heeft de storting feitelijk het karakter van inhouding van verschuldigd loon, die de werknemer zich krachtens de arbeidsovereenkomst moet laten welgevallen en die kan worden aangemerkt als een verplichte bijdrage in den zin van art. 10.

Hieruit blijkt ook weer dat de gekozen vorm van groot belang is.

In B 5420, een arrest van 10 Mei 1933, is beslist dat het laatste lid van art. 10 toepasselijk is voor een werknemer die, ingevolge zijn arbeidsovereenkomst, verplicht is 15 % van zijn salaris te storten in een voorzieningsfonds. Daartegenover is in B 5405 beslist dat, wanneer de werkgever onverplicht de premie van een vrijwillige ouderdomsverzekering van zijn werknemer betaalt, art. 10 niet toepasselijk is zoodat de werknemer deze storting moet aangeven als inkomen uit dienstbetrekking.

Uit dit alles volgt dat de aftrek volgens het laatste lid van art. 10 alleen toelaatbaar is wanneer de werknemer de verplichting tot betaling of storting heeft en dan nog alleen wanneer die verplichting bestaat voor een pensioenverzekering of storting in een pensioen- of ander fonds. De overige werknemers en de niet-werknemers die, na besteding van eenzelfde bedrag voor een gelijke verzorging voor den ouden dag, evenveel ter vertering overhouden als de eerstgenoemde groep werknemers, betalen dus meer belasting. Een ambtenaar, wiens vrouw maximaal f 1400 weduwenpensioen geniet, zoodat hij moreel ver-

plicht is bijv. een levenslange uitgestelde lijfrente voor zijn vrouw te sluiten, betaalt meer belasting dan een werknemer uit het particuliere bedrijf die bij arbeidsovereenkomst verplicht is voor zijn weduwe een betere pensioenregeling op dezelfde voorwaarden te treffen, wanneer beiden, na aftrek der te verriichten betalingen, evenveel over houden en de weduwen evenveel zullen genieten (aangenomen dat de ambtenaar meer premie betaalt dan hij volgens art. 19 mag aftrekken).

Zooals reeds is opgemerkt was dit de geldende jurisprudentie totdat de arresten B 5806 en 5807, beiden van 13 Maart 1935, verschenen. Beide arresten hebben in de betrokken kringen nog al beroering gewekt en ik wil trachten na te gaan of en in hoeverre deze arresten een wijziging hebben gebracht in het in te nemen standpunt.

Arrest B 5806 behandelt het geval van een werknemer met een salaris over 1932 van f 4134.— Hij is verplicht lid te zijn van een voorzieningsfonds waarin hij 10 % van zijn salaris moet storten. De werkgever stort eveneens 10 % van het salaris van den werknemer in het fonds waarvoor de werknemer in de boekhouding van het fonds ook wordt gecrediteerd. Tenslotte wordt de rekening van den werknemer in de boeken van het fonds nog gecrediteerd voor zijn aandeel in het saldo van de door het fonds gemaakte renten, winsten en verliezen, ten bedrage van f 1578,56.

Op grond van B 5420 stond reeds vast dat het bedrag van 10 % van het salaris, dat de werknemer moest storten, mocht worden afgetrokken. Resteert nog de vraag wat moet gebeuren met de door den werkgever gestorte 10 % van het salaris en het aandeel van den werknemer in het winstsaldo van het fonds.

In een zeer uitvoerig betoog komt de Hooge Raad t.a.v. het door den werkgever gestorte bedrag tot de volgende conclusies:

- 1e. Wanneer de werknemer aanspraak krijgt op pensioen moeten de volgende gevallen worden onderscheiden:
 - a. de werknemer wordt krachtens het arbeidscontract, althans in nauwen samenhang met de dienstbetrekking, gedwongen een zeker bedrag te besteden voor een bijdrage.
 - b. de werkgever stort, vrijwillig of verplicht krachtens het arbeidscontract, de bijdrage.
 - c. de werkgever verbindt zich jegens zijn werknemer tot uitkeering van een pensioen.

Bij het bepalen van het salaris zal de werkgever er voor zorgen dat in elk der drie bovengenoemde gevallen in totaal evenveel ten zijnen laste komt. In alle drie gevallen zal de werknemer dan over hetzelfde bedrag vrijelijk kunnen beschikken.

Op grond van het aangehaalde uit de Memorie van Toelichting, is in geval sub c alleen het bedrag der belooning aan de belasting onderworpen en dus niet de jaarlijkse toeneming van de contante waarde der aanspraak op pensioen. Verder is het laatste lid van artikel 10 in het leven geroepen om gelijkheid te brengen in de gevallen sub a en sub c. De Hooge Raad beweert nu verder dat een redelijke wetstoepassing eischt dat in geval sub. b., waarin de werknemer wat zijn vruchten uit arbeid betreft in economisch geheel gelijke positie verkeert als in de gevallen sub. a en c, geen hogere aanslag wordt opgelegd. Het bedrag, dat de werkgever stort, is dan geen bestanddeel van het inkomen.

2e. Nadat de Hooge Raad zijn standpunt heeft bepaald in het geval dat de werknemer aanspraak op pensioen krijgt, gaat hij na hoe de wet moet worden toegepast wanneer de werkgever voorzieningen treft teneinde aan zijn werknemer tegen het eindigen van den diensttijd het bezit van een kapitaal te verzekeren. Ook hierbij onderscheidt hij dezelfde drie gevallen als genoemd onder sub. 1e; ook hier verkeert de werknemer, wat de

vruchten van zijn arbeid betreft, in alle drie gevallen in economisch gelijke positie. Daarom is de Hooge Raad van meening dat een redelijke wetstoepassing verlangt dat in ieder dezer gevallen een gelijk bedrag als inkomen uit arbeid wordt belast.

Blijkens het bovenstaande stond de Hooge Raad vroeger op het standpunt dat de verplichte storting in een fonds voor aftrek vatbaar was (B 5420) doch de storting van een levensverzekeringpremie niet onder het laatste lid van artikel 10 viel. In B 5806 overweegt de Hooge Raad dat er geen redelijke grond is waarom onder bijdragen voor fondsen alleen zouden zijn te verstaan bijdragen aan een lichaam, dat de naam van Fonds voert, en niet de bijdragen welke, met voor den werknemer volkomen gelijke beteekenis, geschieden aan een ander lichaam bijv. een levensverzekeringmaatschappij. Het woord „fondsen” kan niet beoogen aan te duiden het lichaam, waartegen de aanspraak ontstaat, doch veeleer moet het criterium worden gezocht, evenals dat bij pensioenen het geval is, in den aard der rechten welke de werknemer verkrijgt tegenover zijn verplichte bijdrage. n.l. of de werknemer daarmee een aanspraak verwerft op voor hem te vormen fonds. Daar, zoowel bij storting in een spaar- of voorzieningsfonds als bij het sluiten van een levensverzekering, de werknemer in beide gevallen de beschikking krijgt over een kapitaal op het daarvoor bepaalde tijdstip, is eenig onderscheid voor de wet I. B. tussehen de twee methoden van fonds- of kapitaalvorming niet aanwezig zoodat een verplichte storting bij beide methoden voor aftrek volgens art. 10 in aanmerking komt. Ook in dit geval is dus de storting door den werkgever bij den werknemer onbelast.

De Hooge Raad komt aan het eind van dit deel van zijn betoog tot de conclusie dat het laatste lid van art. 10, aldus begrepen, een uniforme regeling bevat voor hetgeen een werknemer uit kracht van zijn dienstbetrekking gedwongen is voor pensioen op zij te leggen of voor kapitaalvorming moet gebruiken. Ik wil hierbij het volgende opmerken:

- 1e. De wet spreekt van *verplichte* bijdragen en de Hooge Raad heeft het in bovenstaande conclusie over den werknemer die *gedwongen* wordt. Blijkens zijn overwegingen acht de Hooge Raad artikel 10 toepasselijk wanneer de werknemer uit kracht van het arbeidscontract, *althans in nauwen samenhang met de dienstbetrekking*, gedwongen is. Hoever wenscht de Hooge Raad te gaan met het element verplicht, zal hij een zelfde standpunt innemen wanneer de werknemer niet uitdrukkelijk door de arbeidsovereenkomst gebonden is doch door drang van den werkgever er toe is overgegaan voor zijn ouden dag te zorgen?
- 2e. De Hooge Raad heeft wel het geval behandeld dat de werkgever, vrijwillig of verplicht, stort bij een pensioenfonds of levensverzekeringmaatschappij. Maar zal de Hooge Raad zijn nu ingenomen standpunt blijven innemen wanneer de werkgever het door hem te betalen bedrag geeft aan den werknemer en laatstgenoemde dit doorgeeft aan het fonds of de verzekeringmaatschappij, vooral wanneer de verplichting van den werknemer niet uit het arbeidscontract voortvloeit?
- 3e. Aangenomen dat voor de werknemers nu een uniforme regeling is geschapen, eischt een redelijke belastingpolitiek dan niet dat de niet-werknemers, die economisch in dezelfde omstandigheden kunnen verkeeren als werknemers, op gelijke wijze werden behandeld?

De tweede vraag, welke in B 5806 is beantwoord, was of het aandeel van den werknemer in de resultaten van het fonds belastbaar was. De werknemer is, om zijn dienstbetrekking te verkrijgen en te behouden, verplicht lid te zijn van het fonds en zal, zoolang hij in dienst van den werkgever is, geen recht heb-

ben op uitbetaling van hetgeen de werkgever voor hem in het fonds gestort heeft en van het winstaandeel van het fonds. De werknemer is dus verplicht aan het fonds, behalve een deel van zijn salaris, het winstaandeel bij te dragen. Deze laatste bijdrage valt ook onder art. 10 omdat hierin niet de voorwaarde wordt gesteld dat de bijdrage door inhouding op het salaris uit het loon wordt betaald. Voldoende is dat uit de dienstbetrekking de verplichting voortvloeit om, onverschillig uit welke middelen, een bijdrage aan het fonds te doen.

In B 5807 wordt het geval behandeld van een werkgever die ingevolge arbeidsovereenkomst op zich heeft genomen den werknemer na een bepaald aantal jaren of bij vroeger overlijden in het genot te stellen van een zeker kapitaal wanneer de werknemer dan nog in dienst is. Op volkomen dezelfde gronden als in B 5806 en in tegenstelling met B 5403 beslist de Hooge Raad dat art. 10 toepasselijk is op de premie die de werkgever stort bij een verzekeringmaatschappij die zijn verplichting heeft overgenomen. Ter motiveering van het feit dat er z.i. geen verschil voor de I.B. bestaat in het feit dat de werknemer aanspraak op pensioen of op kapitaal krijgt, merkt de Hooge Raad nog op dat het in de praktijk wel voorkomt dat de werknemer op een bepaald tijdstip de keuze heeft tussehen uitkeering van een pensioen of van een kapitaal.

Het nu door de Hooge Raad ingenomen standpunt komt mij, economisch gezien, alleszins juist voor. Echter is het m.i. dan ook gewenscht dit standpunt in te nemen voor alle belastingplichtigen. Artikel 19 zou dan in dier voege moeten worden gewijzigd dat de premieaftrek voor niet-werknemers werd verhoogd. Het vervallen van het maximum van f 100.— zou al een verbetering beteekenen. Aan de andere kant zal dan strenger tegen excessen op dit gebied moeten worden gewaakt. Als voorbeeld haal ik aan het geval, behandeld in B 4814 waarin op een koopsom van f 250.000 slechts f 12.500 werd gestort. Het resterende bedrag ad f 237.500 werd van de verzekeringsmaatschappij „geleend”. Behalve de f 100 premieaftrek zou de rente van deze „schuld” zijn afgetrokken wanneer de wet op de richtige heffing deze poging niet had vrijgesteld.

Terwijl de Hooge Raad geen verschil meer maakt tussehen de stortingen voor pensioenaanspraken en die voor een kapitaalsverzekering is de ontvangst van het kapitaal niet belast, doch die van het pensioen wel (art. 8). Op grond van het feit dat de wet alleen de periodieke uitkeering belast, welke van het leven van den genietter afhankelijk zijn, werd vroeger aangenomen dat de uitkeeringen op een z.g. ideaalpolis belastingvrij waren. Immers die uitkeeringen zijn niet afhankelijk van het leven van den genietter maar loopen af op een bepaalde, bij het sluiten der verzekering overeengekomen, datum en gaan zoo noodig over op de erven van den genietter. In zijn arrest van 7 October 1931 (B 5050) heeft de Hooge Raad echter deze uitkeeringen belast als vrucht van roerend kapitaal.

Voor de *vermogensbelasting* zijn vrijgesteld:

- 1e. de polissen van lijfrente;
- 2e. de polissen van levensverzekering wanneer daarop, noch bij het afsluiten noch over eenig jaar, niet meer premie is betaald dan 8 % van het bedrag dat bij overlijden moet worden uitgekeerd;
- 3e. het recht op lijfrenten wanneer:
 - a. deze gezamenlijk niet meer bedragen dan f 1200.— per jaar.
 - b. indien de lijfrente verkregen is door betaling van een gelijkblijvende premie gedurende ten minste 10 jaar.
 - c. de genietter een verder vermogen heeft van minder dan f 16.000.—.
- 4e. het recht op pensioenen.

Alles voorzoover ze niet behooren tot het bedrijfs- of beroepsvermogen van den belastingplichtige (bijv. een werkgever die een polis ten behoeve van zich zelf sluit op het leven van zijn werknemer met het doel later desgewenscht een uitkeering aan den werknemer te kunnen doen.)

De wet is op 16 Maart 1928 (S. no. 68) gewijzigd en als boven vastgesteld om de polissen te kunnen belasten waarbij het bellegingskarakter sterk op de voorgrond treedt. Dat de wetswijziging zeer gewenscht was, bewijst het geval dat is behandeld in B 4208. Iemand sloot een levensverzekering waarbij hem na 10 jaar of bij eerder overlijden *f* 137.155.— zou worden uitbetaald. Hij was hiervoor een koopsom van *f* 100.000.— schuldig. Hiervan werd *f* 5637.— betaald en het resteerende werd weer geleend van de verzekeringmaatschappij. Wanneer deze handeling door de fiscus had moeten worden geaccepteerd, was het belastbaar vermogen van den betrokkene hierdoor met *f* 100.000.— verminderd.

Ten slotte wil ik nog een belastingpuzzel opwerpen. Stel dat de betrokkene van B 4208 de geheele koopsom had betaald. In de te ontvangen uitkeering is zonder twijfel rente over de gestorte *f* 100.000 verdisconteerd. Is deze genoten rente belastbaar? Wanneer mij hiervan een uitspraak bekend is, hoop ik ik deze te bespreken.

W. WESTRA

Na het inzenden van dit artikel heeft de Minister de jongste arresten van de Hooge Raad beantwoord met een ontwerp tot wetswijziging. Aan art. 7 der wet I. B. wil de Minister ingaande 1 Mei 1936 een nieuw lid toevoegen. Volgens deze bepaling zal de toeneming van de contante waarde van de uit de betrekking ontstane aanspraak, om na verloop van tijd of na de vervulling van een voorwaarde één of meer uitkeeringen te ontvangen, worden belast onverschillig aan wie de aanspraak is toegekend (de werknemer, zijn nabestaanden etc.).

In een aan artikel 9 I. B. toe te voegen lid wordt echter de belastbaarheid opgeheven voorzoover de bovengenoemde aanspraak bestaat in een recht op pensioen voor den werknemer en/of zijn weduwe en wezen, mits dit pensioen niet voor overdracht, beëindiging of verpanding vatbaar is en niet kan worden afgekocht. Volgens de Memorie van Toelichting heeft de conclusie van den Hoogen Raad, dat aanspraken op uitkeering van een pensioen en van een kapitaal gemakkelijk tegen elkaar kunnen worden uitgewisseld, den Minister er toe geleid de vrijstelling te beperken tot pensioenen, welke niet in kapitaal kunnen worden omgezet.

Volgens de voorgestelde wijziging van het laatste lid van artikel 10 I. B. zullen van het salaris slechts mogen worden afgetrokken:

- 1e. de verplichte bijdragen voor pensioen, als bedoeld in art. 9.
- 2e. de verplichte bijdragen voor personeelsspaarfonds, als bedoeld in art. 1637s B.W. Deze aftrek is beperkt tot 5 % met een maximum van *f* 200.—. Volgens de Memorie van Toelichting zou in beginsel in het geheel geen aftrek voor bijdragen aan spaarfonds behoeven te worden verleend. In navolging van de Indische belastingwetgeving wenscht de Minister echter niet zoover te gaan.

De algemeene lijn van deze wetswijziging is dat de stortingen, waardoor een aanspraak ontstaat op kapitaal of een recht verkregen wordt dat in kapitaal kan worden omgezet, niet van het salaris mogen worden afgetrokken (behalve de genoemde *f* 200.—). Volgens de Memorie van Toelichting wordt met de voorgestelde wetswijziging bereikt dat de, na de jongste jurisprudentie ontstane, gelijkheid in aanslag wordt opgeheven tusschen twee werknemers waarvan de eene *f* 18000.— salaris

zonder meer geniet en de andere een salaris heeft van *f* 20.000.— doch verplicht is *f* 2000.— in een spaarfonds te storten terwijl zijn rekening bij het fonds bovendien wordt gecrediteerd voor een storting door den werkgever in het fonds en een deel van de winst van het fonds.

Bij het lezen van het wetsontwerp en de Memorie van Toelichting doen zich de volgende vragen voor:

- 1e. De laatste zin van de voorgestelde toevoeging aan art. 7 luidt: „Het vorenstaande geldt evenzeer, indien de aanspraak jegens een derde bestaat en de werkgever die aanspraak door stortingen bij dien derde verschaft.” In de Memorie van Toelichting wordt als voorbeeld van zoo'n derde een levensverzekeringmaatschappij genoemd. Aangenomen dat de werknemer verplicht is een deel der premie te betalen dan is het m.i. de vraag of moet worden belast:
 - a. de geheele vermeerdering van de contante waarde van de aanspraak.
 - b. deze vermeerdering voorzoover zij is ontstaan door stortingen van den werkgever.
 Op grond van den tekst der wet neem ik aan dat de methode sub. b bedoeld is. Was dit niet het geval dan zou de werknemer ook worden aangeslagen over de vermeerdering der contante waarde door zijn storting en dus over een deel der door hem betaalde premie tweemaal belasting betalen. Echter laat de M. v. T. (zie bij art. 1 letter E) ruimte voor de interpretatie sub a.
- 2e. Wanneer de interpretatie sub. 1 b de juiste is en de derde is het spaarfonds, is dan de vermeerdering van de contante waarde van de aanspraak van den werknemer op het fonds, ontstaan door de crediteering van een deel der winst van het fonds, belastbaar? Volgens de M. v. T. (zie bij art. 1 letter E) moet deze vraag bevestigend worden beantwoord.
- 3e. Tegen welk percentage moet de contante waarde der aanspraak worden berekend en is dit percentage elk jaar hetzelfde?
- 4e. Met welken datum van ontvangst van het geld uit het spaarfonds moet bij het berekenen der contante waarde rekening worden gehouden? Zoolang in de betrokken onderneming geen leeftijdsgrenzen zijn gesteld, zal dit punt m.i. moeilijkheden opleveren.
- 5e. Is de vermeerdering van de contante waarde van een aanspraak op een levensverzekeringmaatschappij tot uitkeering van een kapitaal gelijk aan de vermeerdering van de afkoopwaarde van de polis?

Wanneer al deze vragen zijn beantwoord, is de volgens de Memorie van Toelichting beoogde gelijkheid van belastingdruk nog niet bereikt. Stel dat de werknemer, die in een spaarfonds moet storten, 35 jaar is. Bij de berekening van de vermeerdering der contante waarde van zijn aanspraak op het fonds is er van uitgegaan dat hij de uitkeering uit het fonds op 65-jarige leeftijd zal ontvangen. Verlaat hij echter op 37-jarige leeftijd deze betrekking en ontvangt hij bij zijn vertrek zijn tegoed bij het fonds dan stijgt de contante waarde van zijn aanspraak op het fonds aanmerkelijk op het moment dat de dienstbetrekking wordt verbroken. Dit voordeel kan echter niet worden belast tengevolge van de bronnentheorie.

Teneinde te voorkomen dat de werknemer, die wordt aangeslagen over de toename van de contante waarde van een niet dadelijk opeisbare vordering, moeilijkheden zou ondervinden met de betaling der belasting, bepaalt een nieuw art. 116 I. B. dat hij kan vorderen dat de belasting over deze toename bij voorschot uit het hem toekomende wordt betaald. Ik vrees dat de levensverzekeringmaatschappij en spaarfonds deze bepaling niet zullen toejuichen.

Verder is nog een wijziging voorgesteld van art. 8 I.B., waarbij de periodieke uitkeeringen, welke enkel berusten op de voorschriften van de moraal of het fatsoen, als verschuldigd worden beschouwd en dus belastbaar zijn (bijv. onverplicht gegeven pensioenen).
W.

UIT HET BUITENLAND

Red.: CH. HAGEMAN, Drs. A. TH. DE LANGE,
A. M. VAN RIETSCHOTEN en Drs. E. P. M. VAN WAES
(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris
der Redactie)

Contrôle door middel van steekproeven

In „*The Incorporated Accountants' Journal*” van Juni 1935 is opgenomen een verslag van een lezing over bovenstaand onderwerp. Het hiernavolgende uittreksel beoogt slechts een weergave te zijn van de hoofdpunten uit dit verslag; in hoeverre de ontwikkelde ideeën overeenstemmen met of afwijken van de beschouwingen, welke ons in den regel uit Engeland omtrent dit onderwerp bereiken, zal niet worden onderzocht.

Naar sprekers oordeel is de eerste overweging, welke bepaalt, of steekproeven kunnen worden toegepast, het al dan niet aanwezig zijn van een goed werkende interne controle. Practisch is de geheele toepassing en de aard der steekproefmethoden gebaseerd op den aard en den omvang der interne controle. „Testing, however, can only be a means to an end. It can never be a complete substitute for a full audit. Speed at the expense of accuracy may prove disastrous to the auditor and his client.”

Voor de beantwoording van de vraag, op welk gebied de steekproeven kunnen worden toegepast, moeten de te controleren activa en passiva op zichzelf worden bezien. Zoo zijn de vaste activa en passiva geschikt voor volledige verificatie; om die reden mogen zij niet in eenig schema van steekproefcontrole voorkomen. Vlottende bezittingen en schulden zijn niet geschikt voor volledige verificatie en daarom behooren t.a.v. de controle van die posten steekproefmethoden te worden toegepast. In het bijzonder bij vier groepen van activa zijn de fraudekansen het grootst, en wel bij de voorraden, de debiteuren, de kas en de crediteuren; deze posten zullen dan ook achtereenvolgens nader worden behandeld.

Indien de accountant heeft vastgesteld, dat het systeem van interne controle op de goederen-verantwoording redelijk goed is, is zijn eerste steekproef te onderzoeken, of het ook goed werkt. Het inkomende-goederenboek, het voorraadboek, de magazijnkaarten en het inkoopboek moeten in onderling verband over een periode van ten minste drie maanden worden gecontroleerd; men kiese daarvoor echter niet de eerste en de laatste maand der controle-periode. „If the stores records staff are aware that the auditor only makes a „spot check”, they will usually be most careful to see that these two months' records are accurate. For this reason, therefore, other months should be selected.” De eerste en de laatste maand mogen evenwel niet verwaarloosd worden. Voorraadmanipulaties met het doel de winst te verhoogen, komen veelvuldig voor. De voorraadcontrole betreft de eenheidsprijzen en de hoeveelheden. T.a.v. de prijscontrole adviseert spreker tot het op goed geluk kiezen van een aantal posten van verschillende voorraadjijsten, tot het verifiëren van de vermelde kostprijzen en het vergelijken daarvan met de vorige voorraadjijsten. Alle aldus gecontroleerde posten worden met alle bijzonderheden omtrent de gemaakte vergelijkingen genoteerd in het dossier. De controle der hoeveelheden behandelt spreker alleen van bedrijven, handelende in een klein aantal hooggeprijsde artikelen: automobielen. In dat geval moet worden onderzocht, of het aan het begin der periode in voorraad zijnde aantal, vermeerderd met het gekochte aantal en

verminderd met het verkochte aantal wagens overeenstemt met het op den voorraadstaat vermelde aantal wagens.

De verdere controle der voorraden wordt ingedeeld in de *comparative tests* en de *correlative tests*. De eerste omvatten de vergelijking van bruto-winsten met de cijfers van vorige jaren en van andere bedrijven. De correlative tests zijn gebaseerd op de gedachte, dat tusschen bepaalde posten op de bedrijfsrekening een min of meer vast verband bestaat: inkoop en omzet; inkoop en totale kosten. Spreker maakt hierbij echter een voorbehoud: „If, on the other hand, there should happen to be almost exact correlation, such an unlikely state of affairs would also call for further investigation. It should be quite apparent that owing to fluctuations in prices, etc., slight deviation from the mean must exist.”

De betekenis van een zorgvuldige goederencontrole kan niet worden overschat. In den regel evenwel worden de voorraadjijsten eerst op het laatst in behandeling genomen, waardoor een haastig en oppervlakkig onderzoek dreigt. „The certificate of a „responsible official” is only too often accepted with a prayer of thankfulness for time saved. To an auditor there should be no such person as a „responsible official.”

Aangaande de debiteurencontrole merkt spreker o.m. op, dat ter voorkoming van inflatie der verkoopen de retouren en de kortingen in de periode, onmiddellijk volgende op de te onderzoeken balans, moeten worden onderzocht. Met toestemming van den cliënt worden saldobiljetten aan een deel der debiteuren gezonden. De post „Te innen wissels” moet volledig worden geverifieerd; zij leent zich niet voor steekproefcontrole.

De vaststelling van kas- en banksaldi is niet geschikt voor steekproefmethoden. De hoofdkolommen in kas- en bankboeken moeten volledig worden gecheckt, maar de verspreidingskolommen worden met steekproeven gecontroleerd.

Een goede verificatie van de schulden is even belangrijk als die van de vorderingen. De grootte ervan wordt reeds eenigermate vastgesteld door de steekproefcontroles van inkoop- en kasboeken. „Apart from this, tests cannot very well apply, as the balances will have to be verified in detail from the ledgers, supported by statements from creditors.”

Omtrent de vergelijking der boekposten met de bewijsstukken in het algemeen merkt spreker op, dat dit meest belangrijke deel van een controle veelal in de laatste weinige uren wordt afgeraffeld, waardoor menigmaal een accountant wegens verwaarlozing van zijn taak werd aangeklaagd. Juist op dit punt beheerscht de doelmatigheid der interne controle de toepassing van steekproeven. Alleen indien de accountant absoluut voldaan is over de interne controle, mag hij zich van steekproeven bedienen. „It is better to be sure than sorry”. De steekproeven kunnen dan als volgt worden genomen.

1. Een daartoe uitgekozen periode, verschillend voor ieder boek en voor iedere controle-periode, wordt volledig gecheckt.
2. Een periode, volgende op die van de controle, wordt volledig onderzocht om redenen, hiervoren reeds omschreven.
3. Controle van het kasboek met de stukken is niet geschikt voor de toepassing van steekproeven.
4. Uitbetaalde dividenden worden gecontroleerd door er een aantal posten willekeurig uit te kiezen en ze te vergelijken met de dividendlijsten of -rekeningen.

Ten slotte wijdde spreker nog eenige woorden aan de werkverdeling onder de assistenten, in het bijzonder in verband met het hier behandelde vraagstuk. Indien de jongere assistent begrijpt, waarom de steekproef wordt toegepast, dan kan hij de eenvoudige vormen van steekproeven ook zelf uitvoeren, mits hij nauwkeurig aantekent, welke werkzaamheden hij heeft verricht. In aansluiting hierop moeten de medewerker en de leidende assistent toezicht houden op de resultaten der steekproeven.
d. L.